

ВІДГУК
офіційного опонента – кандидата історичних наук
Каліберди Надії Юріївни
на дисертацію Пестрецової Ольги Олександрівни
«Інформаційно-правове обслуговування в діяльності бібліотеки як
соціально-комунікаційного центру», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю
27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

Актуальність обраної теми дослідження та її зв'язок з плановими науковими темами. Економічні та соціально-політичні трансформації, розбудова правової держави та громадянського суспільства, розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності людства створили умови для формування та розвитку нового типу освіченої людини. Необхідність у вивченні кожним громадянином законів, своїх прав і свобод, а також відповідних правових орієнтацій та установок, спонукали суспільство до пошуку нових форм правової освіти та призвели до переосмислення ролі та змісту діяльності бібліотек інформаційно-правовому забезпеченні відповідних категорій користувачів.

В контексті розвитку демократичного громадянського суспільства, саме бібліотеки, які завжди були зорієнтовані на забезпеченні реалізації державної політики у напрямі розвитку інформаційної культури, патріотичного, правового виховання, сприянні розбудові мислячої та освіченої нації, найпершими реагували на зміни потреб суспільства в інформаційно-правовому обслуговуванні з урахуванням посилення його інформаційно-комунікаційного потенціалу, що підкреслює актуальність здійснення дисертаційного дослідження. Не викликає сумнівів нагальність вивчення та узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду організації інформаційно-правового обслуговування та його ролі в бібліотечній діяльності. Обрана тема є актуальною у теоретичному аспекті та науково-практичному значенні з точки зору можливого застосування отриманих результатів дослідження в процесі розробки системного методичного

Н Б У В	
Вх. №	790
" 03 "	12 20 19 р.
Кіл. аркушів	8

забезпечення діяльності бібліотек щодо правової освіти та організації інформаційно-правового обслуговування користувачів відповідно до сучасних принципів, форм і методів інформаційної діяльності.

Виконання роботи в рамках науково-дослідної роботи Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенсифікації інформаційних обмінів» (2013–2015 рр., 0113U000098); «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів» (2016–2018 рр., 0116U000200) та «Бібліотеки у формуванні інформаційного ресурсу стратегічних комунікацій українського суспільства» (2019–2021 рр., 0119U000291) також свідчить на користь значущості та своєчасності проведення рецензованого дослідження Пестрецової О.О.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Наукові результати, теоретичні положення, висновки і рекомендації, що відображені у дисертаційному дослідженні Пестрецової О.О., є теоретично обґрунтованими, достовірними та конкретними. Зміст дисертації розкриває основні аспекти теми дослідження.

Методологічний апарат й теоретичні засади дослідження є аргументованими та зумовлені конкретним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме – соціально-комунікаційний підхід дав змогу проаналізувати особливості процесу задоволення інформаційно-правових потреб користувачів бібліотек та визначити засоби їх забезпечення на основі посилення партнерських зв'язків інформаційних соціально-комунікаційних структур сфери правового інформування.

Коректно визначено об'єкт, предмет і мету дослідження. Сформульовані завдання логічно впливають із мети, коректне використання автором методів пізнання уможливило успішність дослідження. Структура роботи відображає послідовність розв'язання поставлених дисертанткою завдань на

різних етапах дослідження. Рецензована дисертація виконана на високому науково-методичному рівні, а сформульовані в дисертації положення, висновки і рекомендації є теоретично обґрунтованими.

Наукова новизна одержаних результатів. Аналіз дисертаційної роботи дає змогу зробити висновок про те, що автором у ході досліджень було отримано такі нові результати: систематизовано наукові уявлення про бібліотечну діяльність у напрямі інформаційно-правового обслуговування користувачів; розкрито роль та обґрунтовано важливість розвитку інформаційно-правового обслуговування бібліотек як соціально-комунікаційного процесу в умовах зростаючої затребуваності в правовій інформації; систематизовано основні напрями та форми роботи вітчизняних та зарубіжних бібліотек в процесі інформаційного обслуговування користувачів; уточнено зміст поняття «інформаційно-правове обслуговування».

Практичне значення отриманих здобувачем результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційному дослідженні положення та висновки можуть бути використанні як в науково-дослідній так і практичній діяльності бібліотек у напрямі створення та впровадження нових форм і методів інформаційно-правового обслуговування користувачів з використанням сучасних електронних технологій та засобів комунікації.

Структура дисертаційної роботи науково доцільна і композиційно чітка, вступ, три розділи дисертації пов'язані внутрішньою логікою й послідовністю викладу матеріалу. Наприкінці кожного розділу подано висновки, що відповідають тексту дисертації, а також загальні висновки, що цілком відтворюють результати проведеного дослідження. Додатки містять допоміжний матеріал, що надає повноти сприйняттю дисертації. Загальний обсяг дисертації становить 256 сторінок (із них 182 сторінки основного тексту). Список використаних джерел містить 263 найменування, із них 64 – англійською мовою.

У вступі дисертанткою обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологію і методи дослідження. Розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади діяльності бібліотек в сфері інформаційно-правового обслуговування»** розглянуто стан наукового вивчення теми, здійснено аналіз джерельної бази дослідження. Розглянуті дисертанткою праці і дослідження об'єднані в два блоки: теоретичне напрацювання та узагальнення практичного досвіду, що обґрунтовує зміни ролі бібліотек у сучасному світі, перетворення їх на інформаційні центри, суб'єкти формування соціальних інформаційних баз та конкретизує завдання бібліотечних трансформацій в контексті їх участі у політико-правових комунікаціях.

Спираючись на результати аналізу наукових досліджень щодо розвитку інформаційного суспільства Пестрецова О.О. обґрунтовує зростання кількості інформації та ускладнення її структури на прикладі правової інформації: зростає кількість документів, з'являються нові галузі права та ін. Підвищується значення інформованості суспільства, що природньо відбулося в процесі інформатизації. Це актуалізує надання доступу до правових ресурсів, їх аналіз, поширення правової інформації у суспільстві.

Переконливо продемонстровано затребуваність і розвиток сучасних інформаційних центрів, у тому числі бібліотечних, діяльність яких спрямована на ефективне задоволення потреб соціально активної частини суспільства в розширенні інформаційно-правового забезпечення.

Другий розділ **«Інформаційно-правове обслуговування користувачів бібліотек: напрями та форми»** присвячено розв'язанню сутності поняття «інформаційно-правове обслуговування» в умовах активного розвитку системи соціальних комунікацій, що здійснює значний вплив на бібліотеки із подальшим докладним розглядом напрямів та форм цієї діяльності.

На базі ґрунтовного вивчення прикладів діяльності бібліотечних закладів в сфері здійснення інформаційно-правового обслуговування дисертантка робить обґрунтований висновок, про те що сучасна бібліотека має потенціал важливого учасника політико-правової комунікації активізуючи діяльність у сфері акумуляції правових документів, як історико-теоретичного значення, так і практичного значення – інформації, отриманої в процесі правотворчості та правореалізації.

Підтримуємо твердження, що критерії оцінки правового інформування, здійснюваного бібліотеками, важливо розглядати як у кількісному вимірі, що знаходить свій вираз у частоті пошуку відповідей на свої запитання користувачем, так і в якісному – доступності та швидкості отримання інформації, її якості, достовірності й повноті.

У третьому розділі дисертаційного дослідження **«Правове інформування в глобалізованому світі: організаційні засади інформаційно-правового обслуговування користувачів бібліотек»** охарактеризовано роботу публічних юридичних бібліотек США, світових юридичних університетських бібліотек та основні форми корпоративної взаємодії юридичних бібліотек.

Заслуговує схвалення вибір для дослідження досвіду інформаційно-правового обслуговування бібліотеками Сполучених Штатів Америки, що обумовлено глибокою традицією та формуванням світових трендів визначеною країною в цій царині.

Схвальних відгуків заслуговує аналіз організаційно-практичного досвіду роботи сучасних корпоративних об'єднань юридичних бібліотек у формі асоціацій чи консорціумів та інших об'єднань юридичних бібліотек, що засвідчив важливість міжпрофесійної та міжвідомчої інтеграції, розвитку професійної комунікації фахівців юридичних бібліотек.

Представлено й доведено актуальність питання інтеграції вітчизняних бібліотек у напрямі інформаційно-правового забезпечення в міжнародний соціально-комунікаційний простір та формування відповідних практик

правової комунікації, заснованих на соціальному й особистісному партнерстві. Вивчення досвіду в сфері інформаційно-правового обслуговування провідних зарубіжних бібліотек, дає можливість дисертантці стверджувати, що спеціальні юридичні бібліотеки, спеціалізовані галузеві підрозділи провідних бібліотек стали відображенням суспільних процесів інформаційного суспільства, пов'язаних з поглибленням змісту правових відносин у соціальній системі сучасного суспільства.

Науковим досягненням рецензованої дисертації є розкриття змісту, специфіки та основних тенденцій розвитку інформаційно-правового обслуговування як окремого напрямку діяльності сучасної бібліотеки. На основі отриманих результатів дисертанткою визначено перспективних напрямки розвитку інформаційно-правового обслуговування в діяльності вітчизняних бібліотек з урахуванням процесів соціальних та технологічних трансформацій.

На всіх етапах дослідження, описаних у трьох розділах дисертації, зроблено узагальнення і висновки. Загальні висновки до дисертації у повній мірі розкривають суть отриманих результатів дослідження, що забезпечено ефективним використанням прикладних наукових досліджень, достатньою кількістю дослідницького матеріалу.

Основні наукові результати, висновки і рекомендації дисертації викладено у 20 публікаціях, зокрема у 8-ми статтях у фахових виданнях, визначених Міністерством освіти і науки України та інших держав; у дванадцяти матеріалах міжнародних конференцій, що повністю відповідає вимогам висвітлення всіх наукових результатів, отриманих у дисертаційній роботі. Основні положення матеріалів і результатів дослідження дисертантки апробовані на науково-практичних і міжнародних наукових конференціях.

Відповідність автореферату змісту дисертації. Автореферат достатньо повно відповідає змісту дисертації та вимогам МОН до досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата наук. В авторефераті в повній мірі розкрито основні результати, які одержано в процесі дослідження, ступінь

новизни розробок, висновки та рекомендації. Автореферат дозволяє також оцінити деякі недоліки роботи та дискусійні питання.

Дискусійні положення та зауваження стосовно змісту дисертації.

Оцінюючи рецензовану дисертацію позитивно відзначаємо окремі дискусійні положення і зауваження:

1. У своєму дослідженні дисертантка підіймає важливе проблемне питання пошуку ефективних засобів популяризації інформаційно-правового обслуговування як окремого напрямку у бібліотечній діяльності. Доцільно було б визначити коло цих засобів орієнтуючись на позитивний зарубіжний досвід.

2. Аналізуючи поняттєво-категоріальний апарат дослідження, варто було б окрім уточнення поняття «інформаційно-правове обслуговування» також більш конкретно розкрити зміст поняття «правове інформування», яке доволі часто використовується в тексті дисертаційного дослідження (с. 20, 21, 24, 28, 55, 75, 79, 80 і т. д).

3. Також треба звернути увагу на змістовне наповнення у визначеннях, які використовуються в тексті дисертації, стосовно ролі бібліотеки. Так, в Анотації на с. 6 (останній параграф), с. 25. та розділі 1, п.1.3 бібліотеки визначаються «як сучасні соціально-комунікаційні центри», у Вступі с. 20 (перший параграф) подається визначення «бібліотека як інформаційний центр» та «бібліотека як інтегративний соціальний інститут» (другий параграф).

Зазначені до дисертаційної роботи зауваження не мають принципового характеру, тому не можуть істотно вплинути на загальну високу оцінку виконаної роботи.

Оцінка наукової роботи в цілому. На основі вивчення поданої роботи, можна дійти висновку, що дисертаційне дослідження «Інформаційно-правове обслуговування в діяльності бібліотеки як соціально-комунікаційного центру» за науковим рівнем, новизною постановки та розв'язання сформульованих завдань, обґрунтованістю основних положень і висновків,

теоретичним та практичним значенням відповідає п. 11 й п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Пестрецова Ольга Олександрівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

Офіційний опонент

Кандидат історичних наук,

директор бібліотеки

Національної музичної академії України імені

П. І. Чайковського

Каліберда Н. Ю.

